

EDUCATING TRADITIONAL CULTURAL VALUES OF ETHNIC MINORITIES FOR STUDENTS IN THE FACULTY OF LITERATURE (THAI NGUYEN UNIVERSITY OF EDUCATION) THROUGH THE CULTURAL EXPERIENCE INTEGRATED LEARNING PROJECT

Nguyen Thu Quynh^{1*}, Duong Thu Hang¹, Nguyen Hoang Linh²

¹TNU - University of Education

²Thai Nguyen High School

ARTICLE INFO		ABSTRACT
Received:	16/9/2022	In the context that many traditional cultural values of ethnic minorities are in danger of being lost today, the education of traditional cultural values of ethnic minorities for the younger generation is becoming increasingly urgent. It is also the orientation that contributes to the formation of core cultural values in education for Vietnamese citizens of the Zen Z generation ("digital world citizen"). The article aims to learn about educational activities of traditional cultural values of ethnic minorities for students of the Faculty of Literature (Thai Nguyen University of Education). The main research method used in this article is the sociological investigation method, a mixture of quantitative and qualitative research method. On that basis, the study proposed measures to educate the traditional cultural values of ethnic minorities through the implementation of learning projects integrating cultural experiences, meeting the requirements of the General Education Program 2018.
Revised:	30/9/2022	
Published:	30/9/2022	
KEYWORDS		
Traditional culture		
Ethnic minorities		
General Education Program 2018		
Learning projects		
Cultural experience		

GIÁO DỤC GIÁ TRỊ VĂN HÓA TRUYỀN THỐNG CÁC DÂN TỘC THIỂU SỐ CHO SINH VIÊN KHOA NGỮ VĂN (TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM – ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN) THÔNG QUA HÌNH THỨC DỰ ÁN HỌC TẬP TÍCH HỢP TRẢI NGHIỆM VĂN HÓA

Nguyễn Thu Quỳnh^{1*}, Dương Thu Hằng¹, Nguyễn Hoàng Linh²

¹Trường Đại học Sư phạm – ĐH Thái Nguyên

²Trường THPT Thái Nguyên

THÔNG TIN BÀI BÁO		TÓM TẮT
Ngày nhận bài:	16/9/2022	Trong bối cảnh nhiều giá trị văn hóa truyền thống của các dân tộc thiểu số đang có nguy cơ mai một như hiện nay, việc đề cao giáo dục giá trị văn hóa truyền thống của các dân tộc thiểu số cho thế hệ trẻ ngày càng trở nên cấp thiết. Đây cũng chính là định hướng góp phần hình thành những giá trị văn hóa cốt lõi trong giáo dục cho công dân Việt Nam thế hệ Zen Z ("công dân thời đại kỹ thuật số"). Bài viết hướng đến mục tiêu tìm hiểu về hoạt động giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các dân tộc thiểu số cho sinh viên Khoa Ngữ văn (Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên). Phương pháp nghiên cứu chính được sử dụng trong bài viết là phương pháp điều tra xã hội học, phương pháp nghiên cứu định lượng kết hợp định tính. Trên cơ sở đó, nghiên cứu đề xuất biện pháp giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các dân tộc thiểu số thông qua hình thức thực hiện các dự án học tập tích hợp trải nghiệm văn hóa, đáp ứng yêu cầu của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018.
Ngày hoàn thiện:	30/9/2022	
Ngày đăng:	30/9/2022	
TỪ KHÓA		
Văn hóa truyền thống		
Dân tộc thiểu số		
Chương trình giáo dục phổ thông 2018		
Dự án học tập		
Trải nghiệm văn hóa		

DOI: <https://doi.org/10.34238/tnu-jst.6518>

* Corresponding author. Email: quynhn@tnue.edu.vn

1. Giới thiệu

Sự tác động của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0, sự bùng nổ của công nghệ thông tin và nền kinh tế tri thức đã trở thành một xu thế tất yếu, tác động nhiều mặt tới các giá trị văn hóa truyền thống nói chung và giá trị văn hóa truyền thống các dân tộc thiểu số (DTTS) nói riêng. Nhiều quốc gia hiện nay, trong đó có Việt Nam coi việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống là những yêu cầu có tính chất nền tảng của giáo dục.

Ở Việt Nam, khái niệm *giá trị* (value) được quan niệm là sản phẩm của quá trình tư duy, sản phẩm tinh thần của con người, là yếu tố cốt lõi nhất của văn hóa [1], [2]; là phạm trù riêng của loài người, liên quan đến lợi ích vật chất và tinh thần của con người. Bản chất và ý nghĩa bao trùm của giá trị là tính nhân văn [3]. Như vậy, có thể thấy khái niệm *giá trị* được nhìn nhận là hệ thống thuộc phạm vi đời sống của con người, các quan hệ xã hội và quá trình hình thành các chuẩn mực, quy tắc đạo đức xã hội.

Nói tới *văn hóa* (culture) là nói tới con người, nói tới việc phát huy những năng lực thuộc bản chất con người, nhằm hoàn thiện con người. Văn hóa là máu thịt, là ngôi nhà tinh thần của con người [4]. *Giá trị văn hóa* (culture value) là sự kết tinh, là yếu tố cốt lõi của văn hóa [5]. Giá trị văn hóa luôn ẩn tàng trong bản sắc văn hóa, di sản văn hóa, biểu tượng, chuẩn mực văn hóa [6].

Truyền thống (tradition) là sự kế thừa một di sản xã hội quý giá được truyền từ đời này sang đời khác [3]. *Truyền thống văn hóa* (culture tradition) chính là sự kế thừa những giá trị văn hóa của cộng đồng, được kết tinh từ đời này sang đời khác. Nó được tích lũy và tái tạo trong cộng đồng người qua không gian và thời gian, được đúc kết thành những khuôn mẫu xã hội và cố định hóa dưới dạng ngôn ngữ, phong tục, tập quán, nghi lễ, luật pháp, dư luận [6].

Giá trị văn hóa truyền thống các DTTS (traditional cultural values of ethnic minorities) là những gì được chắt lọc và kết tinh thành truyền thống của mỗi dân tộc, được cộng đồng lựa chọn tạo nên bản sắc văn hóa của dân tộc và được truyền từ đời này qua đời khác. Các giá trị văn hóa truyền thống của DTTS thường phản ánh diện mạo tinh thần, vật chất của cả một dân tộc, có trong các sản phẩm vật thể và phi vật thể của văn hóa [5]. Giá trị văn hóa tinh thần của các DTTS thường được thể hiện qua âm nhạc, vũ đạo, lễ hội, phong tục tập quán điển hình của từng dân tộc; giá trị văn hóa vật chất được thể hiện qua không gian cư trú của các tộc người, qua các nghề truyền thống, qua ẩm thực, trang phục đặc trưng cho từng dân tộc...

Giáo dục giá trị văn hóa truyền thống nói chung và giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS nói riêng là hoạt động có định hướng, có tổ chức nhằm hình thành năng lực nhận thức, ý thức ứng xử đúng đắn với các giá trị văn hóa dân tộc và hoàn thiện phẩm chất, đức tính tốt đẹp cho người học [7], [8].

Nhiệm vụ của giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS là giáo dục về truyền thống tốt đẹp của cộng đồng các dân tộc Việt Nam, bản sắc văn hóa của các DTTS; trân trọng di sản văn hóa DTTS; hình thành ở người học lòng tự hào dân tộc... Với ý nghĩa đó, Chương trình Giáo dục phổ thông tổng thể đã lồng ghép những nội dung giáo dục này trong nhiều môn học, đặc biệt ở môn Ngữ văn - công cụ quan trọng để giáo dục học sinh những giá trị cao đẹp về văn hóa, văn học, ngôn ngữ dân tộc. Ngoài ra, việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS còn được thực hiện thông qua một số môn học đặc thù như: Giáo dục công dân, Tiếng DTTS và Chương trình Giáo dục địa phương. Điều đó tạo ra cơ hội nhưng đồng thời cũng là thách thức buộc sinh viên (SV) sư phạm Ngữ văn phải tích lũy tri thức về giá trị văn hóa truyền thống các DTTS và bồi dưỡng năng lực giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho học sinh. Nhiệm vụ đó yêu cầu các nhà trường sư phạm nói chung và Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên nói riêng phải quan tâm đến việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho SV.

Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 bao gồm chương trình tổng thể và chương trình các môn học được xây dựng trên cơ sở quan điểm của Đảng, Nhà nước về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo; gắn với nhu cầu phát triển của đất nước, phù hợp với đặc điểm con người, văn hóa Việt Nam. Chương trình này đã xác định 5 phẩm chất quan trọng thuộc hệ giá trị truyền thống văn hóa dân tộc là: *yêu nước, nhân ái, chăm chỉ, trung thực và trách nhiệm*. Đây cũng chính là định

hướng góp phần hình thành những giá trị văn hóa cốt lõi trong giáo dục cho công dân Việt Nam thể hệ Zen Z (“*công dân thời đại kỹ thuật số*”). Giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS góp phần không nhỏ trong việc định hình và phát triển các giá trị văn hóa cốt lõi cho học sinh.

Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên là một trong các trường sư phạm của hệ thống giáo dục đại học Việt Nam. Trong nhiều năm qua, nhà trường đã khẳng định được vai trò, vị thế của một trong những trường đại học sư phạm hàng đầu cả nước. Nhà trường cũng là cái nôi đào tạo đội ngũ giáo viên người DTTS cho các địa phương, đặc biệt là khu vực Trung du, miền núi phía Bắc. Hiện nay, tỉ lệ SV người DTTS đang học tập tại trường cũng chiếm tới 47,8%¹.

Khu vực Trung du miền núi phía Bắc nằm trong địa giới hành chính của 14 tỉnh và có khoảng hơn 30 dân tộc anh em cùng sinh sống. Mỗi dân tộc đều mang những giá trị văn hóa truyền thống riêng, góp phần tạo nên bức tranh đa sắc màu văn hóa của Việt Nam. Để có thể đảm đương trọng trách của một trường sư phạm trọng điểm vùng, trong bối cảnh đổi mới của toàn ngành giáo dục, Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên đã có định hướng chiến lược trong việc xây dựng đội ngũ, phát triển chương trình và đặc biệt chú trọng đến việc rèn luyện năng lực, nghiệp vụ sư phạm cho SV. Nếu trước đây, SV sư phạm chủ yếu được trao truyền kiến thức thì hiện nay, SV còn phải thành thạo các kỹ năng thực hành nghề nghiệp như: lập kế hoạch, thiết kế nội dung dạy học, tổ chức dạy học, thực hiện đa dạng hóa các hình thức dạy học và kiểm tra đánh giá, sử dụng công nghệ thông tin trong giảng dạy,... nhằm đáp ứng nội dung “động” và “mở” của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018.

Môn Ngữ văn trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 có ưu thế trong việc giáo dục phẩm chất cho người học. SV sư phạm Ngữ văn trong tương lai, ngoài việc giảng dạy môn học còn có trách nhiệm hình thành phẩm chất và phát triển nhân cách cho học sinh. Vì vậy, với Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên, việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống nói chung và giá trị văn hóa truyền thống các DTTS nói riêng cho SV luôn được xác định là nhiệm vụ then chốt.

Mục tiêu của bài viết tập trung vào việc khảo sát và đánh giá thực trạng hoạt động giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho SV Khoa Ngữ văn (Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên). Trên cơ sở đó, bài viết đề xuất biện pháp giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho SV thông qua hình thức thực hiện các dự án học tập tích hợp trải nghiệm văn hóa trong các học phần về ngôn ngữ, văn hóa DTTS.

2. Phương pháp nghiên cứu và mẫu khảo sát

Phương pháp nghiên cứu chính được sử dụng trong bài viết là phương pháp điều tra xã hội học, phương pháp nghiên cứu định lượng kết hợp định tính. Phương pháp điều tra xã hội học sử dụng bảng hỏi (trên biểu mẫu Google Form) để thu thập thông tin. Thông tin thu được qua bảng hỏi sẽ được thống kê và xử lý số liệu bằng phương pháp nghiên cứu định lượng nhằm tìm hiểu về thực trạng hoạt động giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho SV Khoa Ngữ văn (Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên). Phương pháp nghiên cứu định tính được sử dụng để phân tích, tổng hợp, đánh giá và thảo luận về tầm quan trọng của việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS đáp ứng yêu cầu của Chương trình giáo dục phổ thông 2018; từ đó đề xuất biện pháp giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho SV khoa Ngữ văn (Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên) thông qua hình thức thực hiện các dự án học tập tích hợp trải nghiệm văn hóa.

Số lượng mẫu khảo sát được xác định là 278 mẫu tương ứng với số lượng SV hiện tại đang theo học. Số liệu thực tế thu thập được trong quá trình khảo sát là 254 mẫu (chiếm 91,4% so với số lượng khảo sát mong đợi). Trước khi tiến hành khảo sát, nhóm nghiên cứu đã gặp gỡ, trao đổi trực tiếp với SV; giải thích rõ mục tiêu nghiên cứu, mục đích khảo sát và gửi đường dẫn trực tuyến (biểu mẫu Google Form) cho SV. SV thực hiện trả lời câu hỏi trực tuyến trên Google Form. Câu trả lời được thu thập và xử lý trên trang tính của Google. Kết quả khảo sát được trích

¹ Số liệu do Phòng Công tác Sinh viên – Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên cung cấp.

xuất từ biểu mẫu của Google và thể hiện dưới dạng biểu đồ. Các số liệu được tính theo tỉ lệ phần trăm và được hiển thị trong các biểu đồ theo các miền nội dung cụ thể.

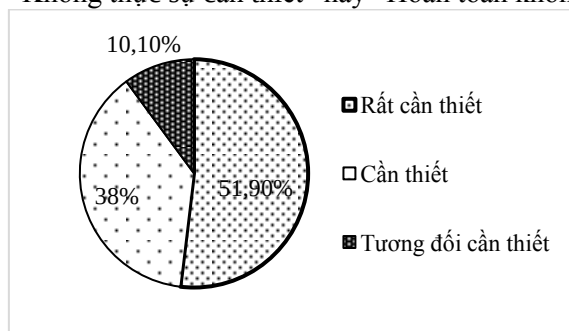
3. Kết quả nghiên cứu

3.1. Thực trạng hoạt động giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho SV Khoa Ngữ văn (Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên)

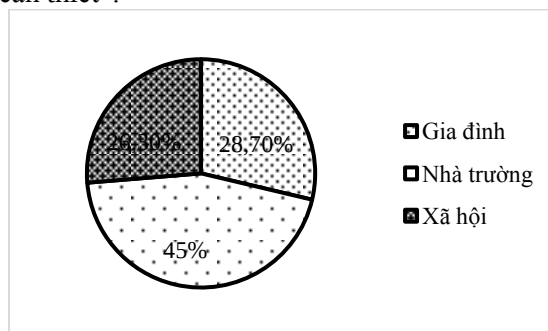
3.1.1. Kết quả khảo sát

a. Tầm quan trọng của việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho SV sư phạm Ngữ văn

Khi khảo sát về tầm quan trọng của việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho SV sư phạm Ngữ văn, chúng tôi thu được kết quả cụ thể như hình 1. Kết quả khảo sát tại hình 1 cho thấy, hầu hết SV được hỏi (chiếm 89,9%) đều nhận thức được tầm quan trọng của việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS, trong đó 51,9% cho rằng hoạt động giáo dục này là “Rất cần thiết”; 38% cho rằng hoạt động này là “Cần thiết”. Không có SV nào có câu trả lời là “Không thực sự cần thiết” hay “Hoàn toàn không cần thiết”.

Hình 1. Khảo sát về tầm quan trọng của việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho SV sư phạm Ngữ văn

Hình 2. Khảo sát quan điểm về lực lượng chính tham gia vào việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho học sinh

b. Quan điểm về lực lượng chính tham gia vào việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho học sinh

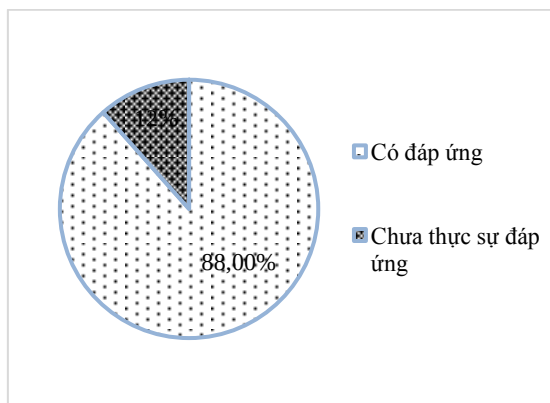
Biểu đồ hình 2 thể hiện kết quả khảo sát quan điểm về lực lượng chính tham gia vào việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho học sinh. Kết quả ở hình 2 cho thấy, 45% SV được hỏi cho rằng nhà trường là lực lượng chính tham gia vào việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho học sinh. 28,7% cho rằng lực lượng chính tham gia là gia đình; 26,3% cho rằng lực lượng chính là xã hội.

c. Quan điểm về việc đáp ứng của chương trình đào tạo SV sư phạm Ngữ văn hướng đến việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS

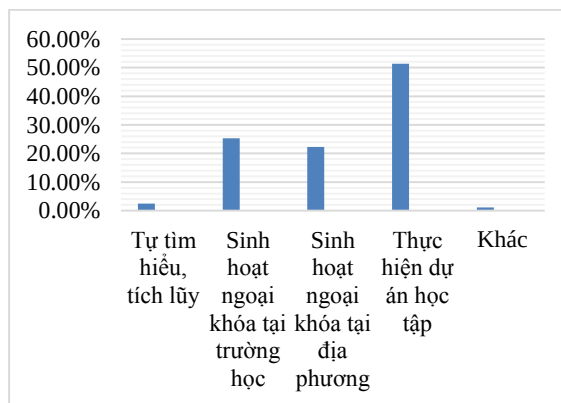
Hình 3 là kết quả khảo sát quan điểm về việc đáp ứng của chương trình đào tạo với việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS. Kết quả cụ thể cho thấy, theo quan điểm của người học, 88,0% cho rằng chương trình đào tạo đã đáp ứng ở mức độ cao với việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS.

d. Nguyên vọng của SV sư phạm Ngữ văn trong việc tham gia các hoạt động để có thêm hiểu biết về giá trị văn hóa truyền thống các DTTS

Khi tiến hành khảo sát về nguyên vọng của SV trong việc tham gia các hoạt động để có thêm hiểu biết về giá trị văn hóa truyền thống các DTTS, chúng tôi thu được kết quả như trong hình 4. Qua hình 4 cho thấy, 51,3% ý kiến mong muốn được thực hiện các dự án học tập tích hợp trải nghiệm ngôn ngữ, văn hóa, văn học DTTS. Tỉ lệ này cao gần gấp đôi so với ý kiến sinh hoạt ngoại khóa tại trường học hoặc tại địa phương.

Hình 3. Khảo sát quan điểm về việc đáp ứng của chương trình đào tạo với việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS

Hình 4. Khảo sát về nguyện vọng của SV trong việc tham gia các hoạt động để có thêm hiểu biết về giá trị văn hóa truyền thống các DTTS

3.1.2. Thảo luận

Kết quả khảo sát về thực trạng hoạt động giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS tại Khoa Ngữ văn (Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên) cho thấy rõ ràng SV đã nhận thức được tầm quan trọng của việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS trong bối cảnh xã hội và giáo dục hiện tại. Phần lớn trong số những SV này sau khi ra trường sẽ về phục vụ tại quê hương. Đối tượng học sinh chính của các em cũng sẽ là học sinh người DTTS. Vì vậy, việc SV xác định đúng tầm quan trọng của giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS là rất cần thiết, giúp các em chủ động trong việc tiếp nhận và trang bị đầy đủ tri thức, năng lực giáo dục về các giá trị văn hóa truyền thống DTTS cho học sinh DTTS sau này.

Nhà trường (các thầy cô giáo, các tổ chức đoàn hội trong trường) đóng vai trò quan trọng trong việc giáo dục chủ động giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho học sinh. Gia đình và xã hội cũng tham gia vào việc giáo dục này song đặc thù có thể sẽ khác bởi việc giáo dục trong gia đình thường có xu hướng thụ động, không có chủ đích thông qua các hoạt động như nói chuyện, trao đổi hàng ngày. Hoạt động giáo dục các giá trị văn hóa truyền thống trong môi trường xã hội thường hướng đến hoạt động chung của toàn xã hội với đa dạng các đối tượng và thành phần. Như vậy, để giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho học sinh, vai trò của nhà trường rất quan trọng. Việc nhà trường tổ chức các hoạt động giáo dục có định hướng sẽ giúp học sinh hình thành năng lực nhận thức, phát triển các kỹ năng tiếp cận và khai thác tri thức về vốn văn hóa truyền thống tộc người; rèn luyện cho học sinh ý thức ứng xử đúng đắn với giá trị văn hóa truyền thống này.

Khung Chương trình đào tạo K55 (2020) của Khoa Ngữ văn (Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên) có 136 tín chỉ, bao gồm khối kiến thức giáo dục đại cương, khối kiến thức giáo dục chuyên nghiệp và khối kiến thức nghiệp vụ sư phạm. Chương trình đã xây dựng một số học phần thể hiện rất rõ định hướng giáo dục giá trị văn hóa truyền thống nói chung và giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS nói riêng như: *Cơ sở văn hóa Việt Nam*; *Văn hóa và phát triển*; *Ngôn ngữ với vấn đề bảo tồn văn hóa trong đời sống các DTTS*; *Văn học địa phương khu vực miền núi phía Bắc*; *Điền dã, sưu tầm văn hóa dân gian*; *Giải mã văn học dân gian từ mã văn hóa*; *Âm nhạc, nghệ thuật tạo hình với văn học*; *Thực tế văn học*. Chương trình cũng đã chú trọng xây dựng các học phần gắn với ngôn ngữ, văn học, văn hóa các DTTS; chú trọng tới đặc trưng vùng miền; hướng tới đối tượng SV người DTTS và đại bộ phận SV sau này chủ yếu công tác tại vùng DTTS.

Từ các nội dung phân tích ở trên, có thể thấy, định hướng giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS trong Chương trình đào tạo Cử nhân sư phạm Ngữ văn của Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên là rất đúng đắn, phù hợp với mong muốn, nguyện vọng của đại bộ phận SV. Đặc biệt, Chương trình đào tạo có nhiều học phần góp phần đáp ứng Chương trình

Giáo dục phổ thông tổng thể và Chương trình Giáo dục phổ thông môn Ngữ văn ở nội dung giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS. Tuy nhiên, hiện nay, Chương trình còn thiếu các học phần về tiếng DTTS và các chuyên đề Giáo dục địa phương. Bởi trên thực tế, SV sư phạm Ngữ văn là người DTTS, sau khi tốt nghiệp hoàn toàn có thể đảm trách việc giảng dạy môn Tiếng DTTS và Chương trình Giáo dục địa phương, góp phần giải quyết được nhu cầu về đội ngũ giáo viên phổ thông giảng dạy ở những môn học này.

Có nhiều hình thức để giúp SV tăng cường thêm tri thức và năng lực hiểu biết về giá trị văn hóa truyền thống các DTTS như: tự tìm hiểu, tích lũy tri thức, vốn văn hóa; thông qua hình thức sinh hoạt ngoại khóa về ngôn ngữ, văn hóa, văn học DTTS tại trường học; thông qua sinh hoạt ngoại khóa (điền dã, sưu tầm, trải nghiệm hoạt động) về ngôn ngữ, văn hóa, văn học DTTS tại địa phương và thực hiện các dự án học tập tích hợp trải nghiệm ngôn ngữ, văn hóa, văn học DTTS. Thực tế cho thấy, để thực hiện các dự án học tập tích hợp trải nghiệm, SV sẽ phải thực hiện lồng ghép những kiến thức đã được học tập, tích lũy trong sách vở và được học trong nhà trường với những kiến thức, kĩ năng thông qua hình thức điền dã, sưu tầm, trải nghiệm trong cộng đồng. Vì vậy, đây là hình thức học tập được nhiều SV lựa chọn. Đó cũng là lí do để nhóm nghiên cứu đề xuất việc xây dựng dự án học tập tích hợp trải nghiệm văn hóa nhằm giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho SV sư phạm Ngữ văn.

3.2. Thực hiện dự án học tập tích hợp trải nghiệm văn hóa nhằm giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS

3.2.1. Hướng dẫn quy trình thiết kế dự án học tập tích hợp trải nghiệm giá trị văn hóa truyền thống các DTTS

Quy trình tiến hành thực hiện một dự án học tập tích hợp trải nghiệm giá trị văn hóa truyền thống các DTTS có thể trải qua các bước như sau: Bước 1: Xác định mục tiêu của dự án; Bước 2: Xác định yêu cầu của dự án; Bước 3: Định hướng nội dung, phương pháp thực hiện, sản phẩm của dự án; Bước 4: Xây dựng hình thức, kế hoạch tổ chức thực hiện một dự án học tập; Bước 5: Xác định yêu cầu trình bày nội dung dự án; Bước 6: Đánh giá dự án. Trong đó, cần lưu ý:

Định hướng nội dung

- Chủ đề của dự án cần được xuất phát từ những tình huống thực tiễn xã hội và thực trạng cần bảo tồn giá trị văn hóa truyền thống các DTTS; góp phần gắn việc học tập trong nhà trường với thực tiễn đời sống, xã hội. Trong những trường hợp lí tưởng, việc thực hiện dự án có thể mang lại những tác động xã hội tích cực.

- Nhiệm vụ của dự án cần chứa đựng những vấn đề phù hợp với trình độ và khả năng nhận thức của người học.

- Nội dung của dự án có thể có sự kết hợp tri thức của nhiều lĩnh vực như ngôn ngữ, văn học, văn hóa, kinh tế, chính trị, lịch sử, xã hội... nhằm giúp giải quyết một nhiệm vụ, một vấn đề mang tính phức hợp.

- Kế hoạch thực hiện dự án cần xác định được một số nội dung chính như: tên dự án, mục tiêu dự án, nội dung dự án, kế hoạch triển khai dự án, phân công nhiệm vụ, kinh phí, thời gian, phương pháp thực hiện, sản phẩm của dự án,...

Định hướng phương pháp thực hiện

- Trong quá trình thực hiện dự án, có sự kết hợp giữa nghiên cứu lí thuyết và vận dụng lí thuyết vào thực tiễn; thông qua đó, kiểm tra, củng cố, mở rộng hiểu biết lí thuyết cũng như rèn luyện khả năng hành động, kinh nghiệm thực tiễn.

- Người học cần tham gia tích cực, tự lực vào các giai đoạn của dự án. Các thành viên trong nhóm cần hợp tác và làm việc theo sự phân công của nhóm trưởng.

- Trong quá trình thực hiện dự án, khuyến khích các nhóm huy động các lực lượng xã hội khác tham gia dự án, đảm bảo được sự cho phép của giảng viên phụ trách.

Định hướng sản phẩm của dự án

- Các sản phẩm của dự án không chỉ giới hạn trong những thu hoạch về lí thuyết mà cần tạo ra những sản phẩm vật chất của hoạt động thực tiễn, thực hành. Những sản phẩm này có thể sử dụng, công bố, giới thiệu bằng nhiều hình thức khác nhau với các quy mô khác nhau.

3.2.2. Một số dự án học tập tích hợp trải nghiệm văn hóa truyền thống các DTTS đã thực hiện tại Khoa Ngữ văn (Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên)

Học phần *Ngôn ngữ các DTTS trong mối quan hệ với văn hóa* trong chương trình đào tạo của Khoa Ngữ văn (Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên) đã triển khai cho SV thực hiện một số dự án học tập để gắn nội dung của môn học với việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho SV. Dưới đây là một số dự án học tập tích hợp trải nghiệm văn hóa được SV năm thứ 4 đề xuất và thực hiện trong ba năm trở lại đây.

a. Dự án Bảo tồn và giữ gìn văn hóa, ngôn ngữ của người Tày ở Định Hóa, Thái Nguyên

Thông qua việc tái hiện bức tranh văn hóa của dân tộc Tày (trang phục, lễ hội,...), bằng các nguyên liệu có sẵn như vải, giấy báo, hoa lá, cỏ cây,..., dự án có mục tiêu giới thiệu văn hóa của người Tày bằng các hình thức sáng tạo thông qua các sản phẩm thủ công làm từ những nguyên liệu tự nhiên. Sản phẩm của dự án là các bức tranh về trang phục của người Tày được khâu từ vải chàm cho vào khung tranh. Bên trong bức tranh là một đoạn viết ngắn giới thiệu về trang phục truyền thống viết bằng tiếng Tày. Ngoài ra, dự án còn thực hiện những bức tranh về lễ hội Lồng Tồng, về trò chơi ném còn truyền thống của người Tày. Nhóm thực hiện dự án cũng tiến hành làm quả còn như một món đồ lưu niệm để làm mốc khóa. Các sản phẩm này được giới thiệu trên kênh Fanpage của dự án và được nhóm thực hiện bán đấu giá. Số tiền thu được dùng để mua nguyên liệu và một phần để ủng hộ cho SV người DTTS có hoàn cảnh khó khăn trong trường.

b. Dự án Bảo tồn điệu hát dân ca Soọng Cô của dân tộc Sán Dìu ở huyện Đông Hỷ, tỉnh Thái Nguyên

Dự án này được SV khoa Ngữ văn thực hiện nhằm mục tiêu giữ gìn và phát huy làn điệu dân ca Soọng Cô truyền thống trong đời sống hàng ngày và trong phát triển văn hóa, du lịch. Sản phẩm của dự án là cuốn sổ tay sưu tầm các bài dân ca Soọng Cô (được phiên âm tiếng Sán Dìu và dịch sang tiếng Việt) và một số video nghệ nhân hát dân ca Soọng Cô. Nhóm thực hiện cũng đã thiết kế trang fanpage “Soọng Cô tiếng hát của dân tộc Sán Dìu ở xã Nam Hòa huyện Đông Hỷ, tỉnh Thái Nguyên” để giới thiệu và tạo môi trường cho nhiều người tiếp cận với làn điệu dân ca này. Ngoài ra, nhóm thực hiện dự án còn mời nghệ nhân và tổ chức lớp học hát dân ca Soọng Cô miễn phí cho học sinh, SV dân tộc Sán Dìu. Hoạt động này nhận được sự hưởng ứng của đông đảo học sinh, SV dân tộc Sán Dìu và những người muốn bảo tồn, lưu giữ các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Sán Dìu.

c. Dự án Sưu tầm thơ của một số người dân tộc Tày ở huyện Ba Bể, tỉnh Bắc Kạn

Trên cơ sở đã có những hiểu biết nhất định về ngôn ngữ của dân tộc Tày và tìm hiểu thực tế ở địa phương, nhóm thực hiện dự án đã tiến hành sưu tầm các bài thơ của một số người nông dân Tày sinh sống tại huyện Ba Bể, tỉnh Bắc Kạn. Dù những bài thơ này không phải do những nhà thơ chuyên nghiệp sáng tác nhưng việc tập hợp các bài thơ, đánh máy, phiên âm tiếng Tày và dịch sang tiếng Việt của nhóm dự án cũng giúp người đọc thấy được đời sống tinh thần, tiếng nói tâm hồn của những người nông dân Tày vốn chỉ quen với cái cuốc, cái cày. Nhóm dự án cũng tạo một fanpage để đăng tải các bài thơ nhằm giới thiệu đến đông đảo người dân tộc Tày trên cả nước biết đến những sáng tác của người Tày ở huyện Ba Bể, tỉnh Bắc Kạn.

d. Dự án Giữ gìn và quảng bá lễ hội Lồng Tồng ở huyện Bắc Sơn, tỉnh Lạng Sơn

Thông qua việc tìm hiểu và tái hiện lễ hội Lồng Tồng ở huyện Bắc Sơn, tỉnh Lạng Sơn, nhóm thực hiện dự án muốn đưa những nét đặc sắc của lễ hội đến gần hơn với người dân tộc Tày và các dân tộc khác ở Việt Nam. Dự án đã góp phần giữ gìn và quảng bá lễ hội Lồng Tồng ở huyện Bắc

Sơn, tỉnh Lạng Sơn; đồng thời cũng giúp phát triển du lịch khi giới thiệu các nét văn hóa đặc sắc của dân tộc Tày ở Bắc Sơn đến khách du lịch trong cả nước. Sản phẩm của dự án là một fanpage, một video giới thiệu lễ hội và một trò chơi tìm hiểu về lễ hội trên nền tảng Quizizz.

đ. Dự án Giữ gìn và phát triển bánh khẩu thuy (khẩu sli) – Đặc sản của dân tộc Tày tỉnh Bắc Kạn

Dự án được thực hiện góp phần giữ gìn, bảo tồn ngôn ngữ, văn hóa của dân tộc Tày qua việc hướng dẫn cách chế biến và giới thiệu món bánh khẩu thuy (khẩu sli) truyền thống của người Tày ở Bắc Kạn. Sản phẩm của dự án là một clip giới thiệu về cách chế biến món ăn bằng tiếng Tày và một kênh Youtube để quảng bá ẩm thực của dân tộc Tày đến với bạn bè trong nước và quốc tế. Mục tiêu của dự án bên cạnh việc giữ gìn, bảo tồn nét văn hóa ẩm thực truyền thống của dân tộc Tày còn hướng đến việc phát triển kinh tế cho đồng bào người Tày nhờ vào việc làm bánh truyền thống. Thông qua việc quảng bá cách làm và giới thiệu về món bánh khẩu thuy trên kênh Youtube, nhóm dự án hi vọng mọi người sẽ biết và muốn thưởng thức món ăn truyền thống này.

4. Kết luận

Trong thời đại hội nhập quốc tế và nhiều biến động như dịch bệnh, thiên tai, ảnh hưởng của cuộc cách mạng công nghệ 4.0, đổi mới giáo dục và bảo tồn giá trị văn hóa truyền thống các DTTS trở thành nhiệm vụ kép đối với các nhà trường có đặc thù vùng miền như Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên. Xuất phát từ bối cảnh đó, kết hợp với kết quả khảo sát thực tế, nhóm nghiên cứu đã chỉ ra tầm quan trọng của việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho SV sư phạm Ngữ văn.

Giáo dục giá trị văn hóa truyền thống các DTTS cho SV sư phạm Ngữ văn thông qua các dự án học tập như đã nêu trên có ưu thế phát triển được năng lực của đội ngũ giáo viên trong tương lai, góp phần xây dựng ngữ liệu học tập mới cũng như phát huy được các giá trị văn hóa của các DTTS ở Việt Nam hiện nay. Kết quả của những dự án học tập trải nghiệm văn hóa này góp phần khẳng định một phương án đổi mới giáo dục thiết thực, hữu ích cần được tiếp tục triển khai đối với SV các khoa chuyên môn khác trong nhà trường và đối với các nhà trường khác có cùng cảnh huống như Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên.

TÀI LIỆU THAM KHẢO/ REFERENCES

- [1] H. Do, *The Transformation of Values in Vietnamese Culture*. Social Sciences Publishing House, (in Vietnamese), 1993.
- [2] T. D. Ngo, “Some Theoretical Issues in Studying the Traditional Cultural Value System in Innovation and Integration,” (in Vietnamese), March 29, 2011. [Online]. Available: <http://www.spnttw.edu.vn>. [Accessed Sept. 15, 2022].
- [3] D. V. Nguyen and V. H. Vu, “The role of Traditional Culture in Patriotism Education for Students: Requirements, Barriers, and Difficulties,” *Journal of Natural Remedies*, vol. 21, no. 11, pp. 8-15, 2021.
- [4] Z. Li, “Probe into the Path of Ideological and Political Education in Classroom Education from the Perspective of Traditional Culture,” *Journal of Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, vol. 300, pp. 834-848, 2018.
- [5] N. M. T. Nguyen, “Selecting Contents of Ethnic minority Culture Education for Ethnic Students in order to Meet the Goals of New Curriculum,” *Journal of Educational Sciences*, vol. 143, pp. 92-96, 2017.
- [6] T. T. Bui, *Traditional Cultural Education for High School Students*. Ho Chi Minh City University of Education Publishing House, 2019.
- [7] H. T. T. Ha, “Educating traditional ethnic culture for students of Lang Son College of Pedagogy,” (in Vietnamese), *Vietnam Journal of Education*, vol. 4, pp. 159-164, 2016.
- [8] H. T. T. Nguyen, “Some Measures to Educate Student about Vietnam’s Traditional Cultural Values in the Context of International Integration,” *Journal of Educational Sciences*, vol. 44, pp. 16-20, 2021.